

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า คำไทยที่ใช้กันอยู่ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนในปัจจุบัน มีลักษณะที่เด่นชัดอยู่ 4 ลักษณะ คือ

1. คำที่มีเพียง 1 หน่วยคำ เมื่อปรากฏในประโยครูปหนึ่งจะมีลักษณะเป็นหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังได้ แต่เมื่อปรากฏในประโยครูปอื่นจะเป็นหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้

ตัวอย่าง

ก. คุณไม่ไปทำงานวันนี้

ข. ไม่จะ

คำ "ไม่" ในประโยค ก. เป็นหน่วยคำที่มักจะไม่ปรากฏตามลำพัง จะต้องปรากฏร่วมกับหน่วยคำอื่นเสมอ เช่น ไม่ไป, ไม่เห็น, ไม่ค่อย, ไม่เรียน, ไม่ร้อง ฯลฯ

ส่วนคำ "ไม่" ในประโยค ข. ทำหน้าที่ตามลำพังในประโยคได้โดยไม่ต้องปรากฏร่วมกับหน่วยคำอื่น

2. คำที่มี 1 หน่วยคำบางคำจะมีลักษณะเป็นหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ และไม่มี ความหมายในภาษา จะปรากฏในประโยคใดก็ต่อเมื่อซ้ำรูปและเสียงของหน่วยคำเดิมเสียก่อน

ตัวอย่าง

ก. เขาเห็นฝนตกหิม จึงวิ่งเหยาเข้าหาที่กำบัง

ข. เขาเห็นฝนตกหิม ๆ จึงวิ่งเหยา ๆ เข้าหาที่กำบัง

คำ "หยม" และ "เหยะ" ในประโยค ก. ไม่มีที่ใช้ตามลำพังในภาษานับเป็นหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ จะต้องปรากฏร่วมกับหน่วยคำอื่นเป็น "หยมหยม" "เหยะเหยะ" หรือปรากฏในรูปคำซ้ำเป็น "หยม ๆ" และ "เหยะ ๆ" จึงจะมีที่ใช้ในภาษา ดังตัวอย่างในประโยค ข.

3. คำที่มีตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป อาจประกอบขึ้นจากหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ 1 หน่วยคำ กับหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังได้ 1 หน่วยคำ

ตัวอย่าง

ก. เขายังเกิดความกลัวเสียแล้ว

ข. กำเนิดของเขายังเป็นความลับอยู่

คำ "ยังเกิด" ในประโยค ก. เป็นคำ 2 หน่วยคำที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำ 2 หน่วย คือ "ยัง" และ "เกิด" หน่วยคำแรกปรากฏตามลำพังไม่ได้ในประโยค แต่หน่วยคำหลังจะปรากฏตามลำพังได้ คำ "เกิด" ซึ่งเป็นคำตั้งและคำ "ยังเกิด" มีรูปหน้าที่และความหมายแตกต่างกันไป

คำ "กำเนิด" ในประโยค ข. เป็นคำ 2 หน่วยคำที่เปลี่ยนรูปจากคำตั้ง "เกิด" ด้วยอิทธิพลของหน่วยคำที่มาปรากฏกลางศัพท์คือ /-าน-/ ซึ่งเป็นหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ เมื่อประกอบขึ้นเป็นคำ "กำเนิด" จะทำหน้าที่เป็นคำนามได้อีกหน้าที่หนึ่ง

4. คำที่มีตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไปที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ทั้ง 2 หน่วยคำ

ตัวอย่าง

ก. คำ "เพชรฉาย" เป็นคำที่นิยมใช้ในวรรณคดี

ข. เขาเป็นนักเลงพระมานานแล้ว

คำ "เพชรฉาย" ในตัวอย่าง ก. และ "นักเลง" ในตัวอย่าง ข. เป็นคำ 2 หน่วยคำ ที่ประกอบด้วยหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้ทั้ง 2 หน่วยคำ

ลักษณะสำคัญของคำไทย 4 ลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่จะรวบรวมหน่วยคำที่ปรากฏตามลำพังไม่ได้มาศึกษาว่าจะมีอยู่ในภาษาไทยจำนวนมากน้อยเพียงใด เป็นหน่วยคำภาษาไทยหรือเป็นหน่วยคำยืมจากภาษาอื่น ถ้าเป็นคำยืมจะมีรูปและหน้าที่เหมือนกับที่ปรากฏในภาษาเดิมหรือไม่ มีหน่วยคำชนิดใดบ้างที่จะนำมาประกอบกับคำตั้งไต่กิ่งปรากฏในลักษณะสำคัญข้อ 3 มีวิธีสร้างอย่างไรบ้าง และจะเปลี่ยนรูปศัพท์เสียง และหน้าที่หรือความหมายไปจากเดิมหรือไม่เพียงใด

1.2 ความมุ่งหมายในการวิจัย

ความมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะของคำผสมที่ใช้อยู่ในภาษาพูดปัจจุบัน และที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ว่ามีกี่ประเภทและแต่ละประเภทจะมีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
2. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างคำผสมในภาษาไทย
3. เพื่อศึกษาลักษณะของหน่วยผสม ซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระที่นำมาผสมกับหน่วยคำอื่นให้เป็นคำผสมว่ามีกี่ชนิด แต่ละชนิดมีที่มาจากภาษาใดบ้าง และจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์และหน้าที่หรือความหมายแตกต่างไปจากภาษาเดิมหรือไม่ อย่างไร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "คำผสมและที่มาของหน่วยผสมในภาษาไทย" นี้มีขอบเขตของการวิจัย คือ

1. วิจัยเฉพาะเรื่องคำผสมในภาษาไทยเท่านั้น
2. ภาษาที่นำมาวิจัยเป็นภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในกรุงเทพมหานคร คำราชาศัพท์ ตลอดจนศัพท์ที่ใช้ในวรรณคดีเฉพาะที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 และหนังสือหลักภาษาต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการค้นคว้าและวิจัย
3. ผู้วิจัยจะไต่กิ่งแนวการวิจัยตามหลักภาษาศาสตร์

4. ในการวิจัยเรื่องหน่วยผสม ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะหน่วยผสมในภาษาไทย และหน่วยคำยืมบางหน่วยที่ไทยนำมาดัดแปลงใช้ มิได้ศึกษาหน่วยผสมที่เป็นหน่วยคำยืมจากภาษาต่างประเทศทั้งหมด

1.4 การวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. ในหนังสือความรู้ทางอักษรศาสตร์¹ พระยาอนุมานราชชนกกล่าวถึงคำชนิดหนึ่งไว้ดังนี้

ภาษาไทยมีคำจำพวกหนึ่งที่จัดเข้าในเรื่องเรียกว่า "คำแผลง" กล่าวคือ ยึดเสียงพยางค์ในคำให้ยาวออกไปเป็นอีกพยางค์หนึ่ง เช่น แผลง ตรวจ เป็น คำรวจ, จง เป็น จำจง, เสวย เป็น ส้งเวย, มจจ เป็น บรรจจ, ขจร เป็น กำจร, เรียบ เป็น ระเบียบ ดังนี้ เป็นต้น

ลักษณะการแผลงคำอย่างนี้ เรียกในตำรานิรุกติศาสตร์เป็นภาษาอังกฤษว่า infix หมายความว่าเอาเสียงอีกเสียงหนึ่งแทรกเข้าไปติดในคำเดิม เช่น ทริ แทรกเสียง อำ เข้าไป ระหว่าง ต และ ริ ก็เกิดเป็นคำวิ เป็น 2 พยางค์ ขึ้น ดังนี้ เป็นต้น ลักษณะแผลงคำอย่างนี้เป็นวิธีประกอบคำในตระกูลภาษามอญ-เขมร และตระกูลภาษามลายู-โปลินีเซียน มีภาษามอญ เขมร ชวา มลายู เป็นต้น

การแทรกเสียงลงไปในการจะแผลงคำให้มีเสียงและความหมาย แยกเพี้ยนออกไปเพื่อประโยชน์ของภาษา เสียงชนิดที่แทรกนี้เรียกเป็นคำเฉพาะในนิรุกติศาสตร์ว่า Semanto-phonetic elements คือส่วนที่มีทั้งความหมาย และเสียง

¹ ราชบัณฑิตยสถาน, "คำแผลงในภาษาไทย", ความรู้ทางอักษรศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2508) หน้า 1-49.

พระยาอนุมานราชชนไตร่รวบรวมคำแผลงในภาษาไทยไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. คำแผลงชนิดที่ทำกริยาเติมให้ป็นกริยาเหตุ (Causative) เช่น

<u>คำเดิม</u>	<u>คำแผลง</u>
กราบ "กมฺกราบ"	ก่ากราบ "ทำให้กราบ"
ทลาย "พัง"	ท่าลาย "ทำให้พัง"
เสร็จ "จบ, สิ้น"	สำเสร็จ "ทำให้สิ้น; แล้ว"

2. คำแผลงชนิดที่ทำกริยาให้ป็นนาม เช่น

<u>คำเดิม</u>	<u>คำแผลง</u>
กราด "ลาด"	ก่ากราด "เครื่องลาด"
กค "ชม, บังคับ"	ก่าหนด "ขอบังคับ"
ตัก "พัก, วาง เช่น ตักบาตร"	คำหนัก "ที่พักของเจ้านาย"

3. คำแผลงที่ทำคำคุณให้ป็นนาม เช่น

<u>คำเดิม</u>	<u>คำแผลง</u>
ไกร "ยิ่ง, เกิน"	ก่าไร "สิ่งที่ได้เกินทุน"
ขลัง "ซึ่งทำให้สำเร็จ"	ก่าล้ง "สิ่งที่ช่วยให้สำเร็จ"
เขคา "รอน"	ก่าเคา "เลือดที่ออกทางจมูก เพราะความรอน"

4. คำแผลงชนิดที่ทำนามให้หมายความว่าเป็นอีกอย่างหนึ่ง อย่างที่เรียก
ในบาลีไวยากรณ์ว่า ตัทธิศ (Secondary formation of noun) เช่น

<u>คำเดิม</u>	<u>คำแผลง</u>
แก้จ "แก้วประคัม"	ก่าเหน็จ "คางจางประคัม"

5. คำแผลงชนิดที่แผลงหรือยัดเสียงในคำให้เป็นสองพยางค์ เพื่อความสละสลวยของเสียง (Euphony - อัจฉารณวิลาส) อันเป็นอุปกรรมแก่กวีนิพนธ์เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีความหมายแตกต่างไปจากเดิม เช่น

คำเดิม	คำแผลง
จรัส	จ่ารัส
เจริญ	จ่าเจริญ
ชนะ	ช่าชนะ
เก็ง	คำเก็ง

พระยาอนุমানราชชนได้สรุปเรื่องคำแผลงไว้ว่า คำแผลงไม่ใช่วิธีเดิมของภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาคำโดด ภาษาไทยรับเอาวิธีการแผลงคำของภาษาอื่นอันมีเขมรมาใช้ แต่มิได้ถือการแผลงว่าต้องมีความหมายในคำแตกต่างกันเสมอไป ส่วนมากต้องการแผลงคำเพื่อเป็นอุปกรรมแก่กวีนิพนธ์ ควบคู่กัน คำแผลงชนิดที่ 5 จึงมีที่ใช้ในภาษาไทยมากกว่าชนิดอื่น ๆ อีก 4 ชนิด

การแผลงคำโดยยัดเสียงในคำเท่าที่ปรากฏในภาษาไทย มีอยู่ 3 วิธี คือ

๑. ลงนิคหิตแทรกลงในคำที่มีพยัญชนะตัวหน้าซ้อน 2 ตัว

- (ก) อ่านเป็น อ่า เช่น กรอ-ก่ารอ (กัรอ), ชนะ-ช่าชนะ (ช่นะ)
- (ข) อ่านเป็น อั้ง เช่น สกัก-สังัก (สััก), ถวาย-ตั้งวาย (ตั้งวาย)
- (ค) อ่านเป็น อัน เช่น โคลง-ครรโลง (คัโลง), ระทค-รันทค (รันทค)

๒. ลงนิคหิต และ น. แทรกลงในคำที่มีพยัญชนะตัวหน้าตัวเดียว เช่น จอง-จ่านอง (จันอง), หุน-ห่าหูน (หันน)

3. ลงพยัญชนะแทรกตามลำพัง ไม่มีนิกหิตเข้าช่วย ในคำที่มีพยัญชนะตัวหน้าตัวเดียว เช่น ผก-ผกก (ลง ก), ขอบ-ชนอบ (ลง น), ชัน-ชยัน (ลง ย), แชม-แชลม (ลง ล), สาง-สว่าง (ลง ว), นวย-ฉมาย (ลง ม), ช้อ-ช้ออ (ลง อ), ร่า-ระบำ (ลง บ)²

2. หนังสือหลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร³ ได้อธิบายเปรียบเทียบลักษณะคำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยกับลักษณะภาษาไทยว่ามีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) ภาษาบาลีและสันสกฤตมีอุปสรรคเป็นพยางค์ประกอบหน้าศัพท์ เพื่อขยายความของศัพท์ให้แตกต่างกันออกไป ท่านได้รวบรวมอุปสรรคที่มีใช้มากในภาษาไทยไว้ 18 ตัว พรอมด้วยตัวอย่างวิธีใช้ ซึ่งได้แก่ ส, ทุ (ส. ทุส), นิ (ส. นิส), ส, วิ, อภิ, อติ, อธิ, อนุ, อว หรือ โอ, อา, อุ, อุป, ป (ส. ปุร), ปฏิ (ส. ปุริติ), ปรา, ปรี, อ. หรือ อน (นิบาต) อุปสรรคเหล่านี้โดยมากใช้นำหน้าคำบาลีสันสกฤต ไม่ใคร่ใช้เพื่อนำหน้าคำภาษาไทย เว้นแต่ในคำโบราณบางคำ เช่น

ทร ซึ่งแผลงมาจาก ทุ แปลว่าชั่ว, ยาก ใช้นำหน้าคำ "หู" และ "หน" เป็น "ทรหู" (ไถ่ยีนชาวยุทธ) และ "ทรหน" (ทางลำบาก)

2) ภาษาบาลีและสันสกฤตมีพยางค์ประกอบท้ายศัพท์ 2 ชนิด เรียกว่า ปัจจัยและวิภक्ति คือ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

³ พระยาอุปกิตศิลปสาร, "วจีวิภาค", หลักภาษาไทย (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2511) หน้า 64-67.

ก. บัจจย คือพยางค์ที่ประกอบท้ายศัพท์เดิม บางที่เชื่อมอยู่กับศัพท์เดิม บางที่ต่อท้ายศัพท์เดิม เพื่อเป็นเครื่องหมายบอก มาลา วาจก กาล ลิงค์ ฯลฯ ของศัพท์ ศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตที่ใช้อยู่ในภาษาไทยมักมีบัจจยประกอบสำเร็จในตัวแล้วทั้งสิ้น บัจจย ที่ใช้น่าในภาษาไทยมี 9 ตัว คือ ก, น หรือ ณ, ตา, อนีย, อี (ส. อิน) อี หรือ อิกา, อิน หรือ ณี หรือ นี, ต และ ทิ

ข. วิภัติ คือพยางค์ที่ประกอบท้ายศัพท์ต่อจากบัจจยออกไปอีกทีหนึ่ง วิภัติ มี 2 ชนิด คือ วิภัตตินาม และวิภัตติกริยา วิภัตติจะบอกเพศ พจน์ กาล มาลา วาจก ของศัพท์ ภาษาไทยไม่นำวิภัตติมาใช้เป็นแต่ติดมาบ้างในคำประพันธ์ เพื่อให้ได้เสียง สัมผัสคล้องจองกันเท่านั้น

3. หนังสือ Thai Reference Grammar ของ Dr. Richard B. Noss⁴ ในบทที่เกี่ยวกับ "Morphology and Syntax" ตอนที่กล่าวถึง Sub-lexemic Morphemes ซึ่งผู้วิจัยได้แปลและเรียบเรียงเฉพาะสาระสำคัญไว้โดย Dr. Noss ได้กล่าวถึงหน่วยคำในภาษาไทยไว้ 4 ชนิดคือ

- ก. หน่วยหน้าศัพท์ (Prefixes)
- ข. หน่วยกลางศัพท์ (Infixes)
- ค. หน่วยหน้าศัพท์เปลี่ยนระดับเสียง (Superfixes)
- ง. Sub-Syllabic Morphemes.

หน่วยผสม⁵ทั้ง 4 ชนิด ตามที่ Dr. Noss รวบรวมไว้อาจจะสรุปได้ดังนี้

1) หน่วยหน้าศัพท์⁶ ภาษาไทยกรุงเทพฯ จะมีหน่วยหน้าศัพท์ที่สำคัญ

5 ชุด คือ

⁴ Richard B. Noss, "Morphology and Syntax", Thai Reference Grammar. (Washington D.C.: U.S. Government Printing Office, 1964) p. 35-40.

⁵ คำอธิบายหน่วยผสมในบทที่ 2 หน้า 26.

⁶ คำอธิบายหน่วยหน้าศัพท์ในบทที่ 2 หน้า 26.

ก) หน่วยหน้าศัพท์ /ประ-/, /ผ-/, /บัง-/ และ /ปะ-/ เมื่อประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐาน⁷ ที่เป็นคำกริยาจะทำการียนั้นให้เป็นกริยาเหตุหรือกริยาการีต

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผาน</u>
ชุม "รวมกัน"	ประชุม "ทำให้รวมกัน"
คืบ "แนบ, ตึง"	บังคืบ "ทำให้อยู่ในอำนาจ"
ลง "เอาลง"	ปลง "ตกลง"
รียบ "เรียบ"	ปรียบ "ทำให้เรียบ"
สม "รวมกัน"	ผสม "ทำให้รวมกัน"

ข) หน่วยหน้าศัพท์ /กระ-/, /กะ-/ และ /ก-/ เป็นหน่วยที่ยากที่จะระบุความหมายใดเด่นชัด แต่พอจะกำหนดความหมายอย่างกลาง ๆ ได้ว่า เป็นสภาพหรือผลที่ทำให้เกิดการกระทำ

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผาน</u>
ทำ	กระทำ "ประพฤติ"
วาง	กว้าง "แผ่ออกไป"
รียบ	กรียบ "กมรียบ"
โคค	กระโคค

⁷ ดูคำอธิบายหน่วยคำมูลฐานในบทที่ 2 หน้า 25.

ค) หน่วยหน้าศัพท์ /กะ-/ หรือ /กระ-/ ใช้เมื่อประกอบหน้าหน่วยคำมูลฐานที่เป็นชื่อเฉพาะของสัตว์บางชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นก และ ปลา
ตัวอย่าง

หน่วยคำมูลฐาน	คำผสม
สา	กะสา หรือ นกกะสา
ลิง	กะลิง " นกกะลิง
พง	กะพง " ปลากระพง
สร้อย	กระสร้อย " ปลากระสร้อย

ง) หน่วยหน้าศัพท์ /มะ-/ เป็นหน่วยหน้าศัพท์ที่ใช้ประกอบหน่วยคำมูลฐานที่เป็นชื่อเฉพาะของผักและผลไม้ มีหน่วยคำย่อย⁸ 1 หน่วยคำ คือ /หมาก-/
ตัวอย่าง เช่น มะพร้าว มะม่วง มะปราง ฯลฯ

2) หน่วยกลางศัพท์⁹ Dr. Noss ได้รวบรวมไว้ 4 ชนิด และสรุปว่าหน่วยกลางศัพท์ในภาษาไทยมีที่ไ้มากกว่าหน่วยหน้าศัพท์ หน่วยกลางศัพท์แต่ละหน่วยจะช่วยให้ความหมายของหน่วยคำมูลฐานกว้างออกไป หรือมีความหมายหนักแน่นยิ่งขึ้น หน่วยกลางศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้มีเพียง 1 ชุด คือ

หน่วยกลางศัพท์ /-วาน-, /-่า-/ และ /-ม-/

ตัวอย่าง

หน่วยคำมูลฐาน	คำผสม
อวย	อำนวย
ตรา	ตำรา

⁸ ดูคำอธิบายความหมายหน่วยคำย่อยในบทที่ 2 หน้า 28.

⁹ ดูคำอธิบายความหมายหน่วยกลางศัพท์ในบทที่ 2 หน้า 27.

หน่วยคำมูลฐานคำผสม

ระลึก

รำลึก

3) หน่วยเปลี่ยนระดับเสียง¹⁰ (Superfixes) เป็นหน่วยคำที่ช่วยในการเปลี่ยนระดับเสียงและหน้าที่ของหน่วยคำมูลฐาน ได้แก่ /~:/ ปรากฏเฉพาะในคำพูดของผู้คนเพศหญิงเท่านั้น จะช่วยเพิ่มและเน้นความหมายของหน่วยคำมูลฐานให้หนักแน่นยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

หน่วยคำมูลฐานคำผสม

ดี

ดีดี /: die : die/

เกา

เกาเกา /: kaw : kaw/

มาก

มากมาก /: maag : maag/

อีกคนหนึ่ง Dr. Noss ได้กล่าวถึงการประกอบหน่วยคำที่มีความหมาย (Lexeme Composition) เข้าด้วยกัน ในเรื่อง Derivatives ว่า¹¹ ในภาษาไทย กรุงเทพมหานครมีส่วนประกอบส่วนหนึ่งของคำที่เป็นหน่วยคำที่มีรูปพ้องกับหน่วยคำอิสระ และมีความหมาย แต่มีไต่ทำหน้าที่เป็น Modifier หรือ Head ฉะนั้นจึงมิใช่เป็นการสร้างคำชนิดคำประสม หรือคำซ้ำ ควรจะได้แยกศึกษาโดยเฉพาะ หน่วยคำดังกล่าวปรากฏหน้าหน่วยคำอื่น Dr. Noss เรียกว่า "Lexical prefixes" และส่วนที่ปรากฏหลังหน่วยคำอื่นเรียกว่า "Lexical Suffixes" หน่วยคำทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวได้แก่

¹⁰ ดูคำอธิบายความหมายหน่วยเปลี่ยนระดับเสียงในบทที่ 2 หน้า 26.

¹¹ Ibid., p. 59-63.

ก) /การ-/ "การกระทำของหรืองานของ" ใช้ประกอบหน้าคำกริยา หรือกริยาวิเศษณ์ และวิสามานยนามหรือนามวิเศษณ์ เพื่อให้มีรูปเป็นอาการนาม

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
วัง	การวัง
ต่างประเทศ	การต่างประเทศ
ตัดเสื้อ	การตัดเสื้อ

ข) /ความ-/ "สภาพของ หรือ ผลของ" ใช้ประกอบหน้าคำกริยาวิเศษณ์ หรือวิเศษณ์วิเศษณ์ เพื่อให้เป็นอาการนาม

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
ใจ	ความใจ
ฉลาด	ความฉลาด
สำเร็จ	ความสำเร็จ

ค) /นำ-/ "ชวนให้" ใช้ประกอบหน้าคำกริยา เพื่อให้เป็นคำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
รัก	นำรัก
ดู	นำดู
ฟัง	นำฟัง

คำผสมชุดนี้อาจใช้หน่วยหน้าศัพท์ /ความ-/ ในข้อ 2 ประกอบได้อีกครั้งหนึ่ง

ง) /ชี้-/ ใช้ประกอบหน้าหน่วยคำมูลฐานที่เป็นคำกริยาและจะทำให้มีความหมายว่า ความเคยชินหรือนิสัยในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
อาย	ช ^๕ อาย
โงง	ช ^๕ โงง
เกียจ	ช ^๕ เกียจ
เมา	ช ^๕ เมา

จ) /ตาง-/ และ /นานา-/ เป็นหน่วยหน้าศัพท์ที่ใช้ประกอบหน้าคำนามเพื่อทำคำนามให้เป็นพหูพจน์

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
ประเทศ	ตางประเทศ
จังหวัด	ตางจังหวัด
ชนิก	นานาชนิก
ชาติ	นานาชาติ

ฉ) /ภาย-/ เป็นหน่วยหน้าศัพท์ที่ใช้ประกอบคำบุพบทที่บอกเวลา และสถานที่ เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นคำอาการนาม

ตัวอย่าง

<u>หน่วยคำมูลฐาน</u>	<u>คำผสม</u>
หลัง	ภายหลัง
หน้า	ภายหน้า
ใน	ภายใน

ช) /-ภาพ/ เป็นหน่วยท้ายศัพท์ที่ใช้ประกอบหน่วยคำมูลฐานที่เป็นคำนาม คำกริยา หรือคำกริยาวิเศษณ์ เพื่อให้เป็นอาการนาม

ตัวอย่าง

หน่วยคำมูลฐาน	คำย่อด้าน
เสรี	เสรีภาพ
คุณ	คุณภาพ
สุข	สุขภาพ
สันติ	สันติภาพ

ซ) หน่วยท้ายศัพท์อื่น ๆ ที่ Dr. Noss รวบรวมไว้ ได้แก่

/-การ/	"งานที่มีระบบ"
/-กร/	"ผู้กระทำ"
/-ชิก/ หรือ /-ิก/	"บุคคล"
/-คม/	"เดือนที่มี 31 วัน"
/-ยน/	"เดือนที่มี 30 วัน"

และในตอนที่เกี่ยวข้องกับ "Bound Lexeme Classes"¹² Dr. Noss ได้รวบรวมหน่วยคำไม้อิสระไว้ หน่วยคำไม้อิสระดังกล่าว เป็นคำที่ปรากฏในหมวดคำ 4 หมวดคำ ดังนี้

1. คำบอกเวลา จำแนกไว้ 4 ประเภท
2. คำบุพบท จำแนกไว้ 6 ประเภท
3. คำเชื่อม จำแนกไว้ 4 ประเภท
4. คำหน้ากริยา จำแนกไว้ 4 ประเภท

4. ในบทความเรื่อง Affixion in Siamese¹³ ของ Dr. E. Gehr ได้กล่าวถึง Prefix และ Infix ที่ใช้ประกอบกับหน่วยคำบางหน่วยในภาษาไทยดังนี้

¹² Ibid., p. 133-219.

¹³ Dr. E. Gehr, "Affixion in Siamese", Journal of the Siam Society, 1951. 39 (1): p. 69-83.

Prefixes ในภาษาไทย จำแนงตามฐานที่เกิดของเสียงในหน่วยคำนั้นแบ่งได้

6 ชนิด คือ

1. Prefix ที่เป็นเสียงสระอะ
2. Prefix ที่เป็นพยัญชนะกัมรฐะ ได้แก่ กะ, กรร, กำ, กระ และ ข หรือ ค.
3. Prefix ที่เป็นพยัญชนะतालुชะ ได้แก่ จะ, ฉะ, ชะ, จำ, ชำ, จระ และ ชระ
4. Prefix ที่เป็นพยัญชนะทันตชะ ได้แก่ ตะ, ตำ และ ตระ
5. Prefix ที่เป็นพยัญชนะโอษฐชะ ได้แก่ ป, ปะ, บรร, บัง, บำ, ประ และ ผ
6. Prefix จากพยัญชนะเสียงรวิและเสียงข้าง ได้แก่ ะ, รัง, รำ, ละ และ ล่า
7. Prefix ที่เป็นพยัญชนะเสียงเสียดแทรก ได้แก่ สะ, สัง, สำ (สม) และ สระ

006253

นอกจากนี้ยังมี Prefix ที่มาจากหน่วยคำที่นำมาผสมกันโดยเฉพาะเป็นชื่อพืชหรือสัตว์ เช่น Prefix "มะ" ที่กร่อนมาจาก "หมาก", "ตะ" กร่อนมาจาก "ต้น, ทั่ว และ ตา, "กะ" ที่เกิดจากการตัดคำนิค, "ม" ที่นำหน้าศัพท์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะเหลว "กะ" และ "สะ" ที่นำหน้าศัพท์ที่มี 1 หน่วยคำเพื่อให้มีเสียงไพเราะและใช้ในการแต่งคำประพันธ์ และ Prefix ที่ใช้พยัญชนะต้นเข้ากับพยัญชนะต้นในหน่วยคำเดิม เช่น มี เป็น มะมี, ไคร เป็น คระไคร หรือ ยั่ว เป็น ยะยั่ว เป็นต้น

Dr. E. Gehr ได้รวบรวม Prefix อื่น ๆ ที่ไทยใช้เพื่อสร้างคำให้มีเสียงไพเราะเพื่อประโยชน์ในการแต่งบทหรือกรอง

ตัวอย่าง

กระ ^{ยี้} มกระ ^{ย่อง}	ฉวี ^ค เฉ ^{วียน}	ทะ ^{ยา} ทะ ^{แย} แ ^{แส}
กะ ^{ออม} กะ ^{แอม}	ตะ ^{ปุม} ตะ ^{ป่า}	ปะ ^{งับ} ปะ ^{งอน}
ชะ ^{มอม} ชะ ^{แมม}	ตะ ^{ครัน} ตะ ^{ครอ}	ประ ^{คัม} ประ ^{คอง}
คะ ^{ยัน} คะ ^{ยอ}	ทุ ^ก ลั ^ก ทุ ^{เล}	ละ ^{มุน} ละ ^{มอม}
พะ ^{เนา} พะ ^{นอ}	ทะ ^{เยอ} ทะ ^{ยาน}	ระ ^{หือ} งระ ^{แห็ง}
มะ ^{รุม} มะ ^{ตุ้ม}	สะ ^{อิด} สะ ^{เอียน}	อะ ^{ราอ} ราม

Prefix ที่ใช้กับหน่วยคำข้างต้นจะไม่ใช้กับหน่วยคำอื่น นอกจากนี้ Dr. Gehr ได้รวม Prefix ภาษาบาลีสันสกฤตที่ไทยนำมาประกอบหน่วยคำไทยไว้ 1 หน่วยคำ คือ "ทร" ซึ่งปรากฏในคำ ทรหน และ ทรหุ

Dr. Gehr พุ้ดถึง Infixes โดยแบ่งตามแบบที่ Maspero เคยแบ่งไว้ เป็น 2 พวก คือ

1. Nasalization ได้แก่ อ่ำ, อำน, น, ม และ ง เช่น

ครบ	เป็น	ค้ำ ^{รบ}
เกิด	"	ก้ำ ^{เนิด}
ขลัง	"	ก้ำ ^{ลัง}
ชด	"	ชน ^ค
เฉียง	"	ชะ ^{เมียง}
รม	"	ระ ^{งม} เป็น ^{ตัน}

2. Infixion Proper ได้แก่ ร, ล, ว, บ, ส, จ เช่น

เฉียง	เป็น	เฉ ^{วียง}
ร่ำ	"	ระ ^{บ่ำ}
ไคล	"	คร ^ะ ไล
ราย	"	ระ ^{ส่าย}
ชัค	"	ช ^{จัค} เป็น ^{ตัน}

5. บรรจบ พันธุเมธา ไต่ถล่าวถึงเรื่องคำที่เกิดใหม่ในภาษาในหนังสือ
ลักษณะภาษาไทย¹⁴ ว่า

ภาษาไทยมีคำเกิดใหม่ ซึ่งมีคำประกอบหน้าศัพท์ที่มีรูปลักษณะคล้ายอุปสรรคใน
ภาษาบาลีสันสกฤตและเขมร แต่มีไต่กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ทางไวยากรณ์ แต่เกิดขึ้น
เพราะการกร่อนเสียง การแบ่งคำผิด การใช้แนวเทียบผิด การเพิ่มเสียงไม่ให้เสียงคอน-
กัน และการที่ลงอุปสรรคเลียนแบบภาษาเขมร ดร.บรรจบ พันธุเมธา เรียกคำประกอบ
หน้าศัพท์ในภาษาไทยนี้ว่า "อุปสรรคเทียม" เพราะมีไต่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เหมือน
อุปสรรคในภาษาบาลี สันสกฤต และภาษาเขมร อุปสรรคเทียมไม่มีความหมายในตัวเอง
เมื่อประกอบหน้าคำแล้วก็ไม่ช่วยให้เกิดความหมายอื่นใดเป็นพิเศษ นอกจากจะทำให้การ
ออกเสียงสะดวกฟังไพเราะ และทำให้คำไทยกลายเป็นคำมากพยางค์ ดร. บรรจบ
แบ่งอุปสรรคเทียมไว้ 2 ประเภท คือ

1. อุปสรรคเทียมที่นำหน้านาม ไต่แก่ กะ มะ ตะ สะ มะ ตะ และ
สะ เกิดจากการกร่อนเสียง กะ ได้มาจากการแบ่งคำผิด หรือใช้แนวเทียบผิด
หรือเพิ่มไม่ให้เสียงคอนกัน

มะ จะใช้นำหน้าชื่อไม้ผล ไต่แก่ มะม่วง มะขาม มะยม กร่อนมาจากหมาก
ซึ่งหมายถึงผลไม้หรือสิ่งที่มีลักษณะกลม ปัจจุบัน หมาก กร่อนเป็น มะ มะ
ที่นำหน้าคำที่ไม่ใช่ไม้ผลก็มี ไต่แก่ มะค่า มะกา มะหวด ฯลฯ หรือ จะ-
ใช้นำหน้าคำบอกกำหนดวัน ไต่แก่ มะวัน มะเรื่อง ซึ่งกร่อนเสียงมาจาก
เมื่อ ที่เราใช้ เมื่อวาน เมื่อวานขึ้น

¹⁴ บรรจบ พันธุเมธา, ลักษณะภาษาไทย (พระนคร: ศุภสภา, 2514),
หน้า 124-133.

ตะ เป็นอุปสรรคเต็มที่ใช้หน้าหน้าชื่อต้นไม้ โดยกร่อนเสียงมาจาก ต้น เช่น ตะขบ ตะคร้อ ทิศร. บรรจบ สันนิษฐานว่าจะมาจากตะขบ ตะคร้อ หรือจะใช้หน้าหน้าชื่อสัตว์ ซึ่งกร่อนมาจากคำ ตัว เช่น ตะเข้ ตะโขง ตะเข็บ ตะขาบ กร่อนมาจาก ตัว เข้ ตัว โขง ตัว เข็บ ตัว ขาบ หรือตัวที่นำมาใช้เรียกของอื่นโดยอนุโลม เช่น ตัวปลิง คือเหล็กที่ใช้เกาะวัตถุให้ติดกัน จะกร่อนเป็น ตะปลิง หรือจะใช้หน้าหน้าคำที่มีลักษณะคล้ายตา เช่น ตาวัน ตาปู จะกร่อนเป็น ตะวัน ตะปู เป็นต้น

สะ เป็นอุปสรรคเต็มที่กร่อนมาจากคำ สาว หรือ สาย เช่น สาวโก๋ เป็น สะโก๋, สายคือ เป็น สะคือ

กะ เป็นอุปสรรคเต็มที่ได้มาจากการแบ่งคำผิดเป็นช่อนก ชื่อผัก หรือสิ่งที่มีลักษณะกลม เช่น

ช่อนก มี กระจอก กะจิบ กะจาย มาจาก นกจอก นกจิบ นกจาย

ชื่อผัก มี กะโฉม กะเฉด กะสัง มาจาก ผักโฉม ผักเฉด ผักสัง

ชื่อสิ่งที่มีลูกนำหน้า มี กะคุ่ม มาจาก ลูกคุ่ม

กะ อาจจะเป็นอุปสรรคเต็มที่เกิดจากการใช้แนวเต็มผิด เช่น กะ ที่ปรากฏหน้าคำภาษาถิ่นบางคำ เช่น กะบุง กะพ้อม กะบอก โดยมีที่มาจากคำ นก, ผัก, ลูก

2. อุปสรรคเต็มที่นำหน้าคำกริยา คำขยายและอื่น ๆ มี 4 ลักษณะ ดังนี้

2.1 อุปสรรคเต็มที่เกิดจากการกร่อนเสียง มี ฉะ ยะ ระ ละ และ อะ

ฉะ กร่อนจากคำ ฉัน ตั้งในคำ ฉันนั้น ฉันนี้

หรือกร่อนจากคำซ้ำ เช่น ฉะฉาด ฉะฉาน ฉะฉำ กร่อนจาก

ฉาด ๆ ฉาน ๆ ฉำ ๆ

ยะ ระ ละ ในคำ ยะยิบยะยิบ ระเวิง ระเวือย ละลิบ
 ละเลาะ ก็กรอนจากคำซ้ำ ยิบ ๆ ยิบ ๆ
 เิง ๆ เือย ๆ ลิบ ๆ เลาะ ๆ

อะ กรอนจากคำ อัน คังในคำ อันโค อันโร กรอน-
 เป็น อะไร

- 2.2 อุปสรรคเทียมที่เกิดจากการเพิ่มเสียงเพื่อไม่ให้เสียงคอนกัน ไคแก
 กะ โดยมากเป็นคำซ้อนที่เสียงพยางค์หน้าและหลังมักจะเสมอกัน
 เช่น จุกจิก กุกกิก ซึ่งมักออกเสียงเป็น จุกกะจิก กุกกะกิก เพื่อ
 เพิ่ม กะ เข้าไปอีกพยางค์หนึ่ง จะเป็น กะจุกกะจิก กะกุกกะกิก
 จะทำให้เสียงเสมอกัน
- 2.3 อุปสรรคเทียมที่มีที่ใช้ในภาษาเพราะเทียบแนวเทียบนิค จะใช้เพิ่ม
 ในคำซ้อนที่ไม่ได้ลงท้ายด้วย ก เหมือนในข้อ 2.2 เป็น กะมอม-
 กะแมน กะค่างะค่าง กะตุงกะตุง ซึ่งมาจากคำมอมแมน คำค่าง
 ตุงตุง ซึ่งไม่ควรจะต้องมีเสียง กะนำหน้า
- 2.4 อุปสรรคเทียมที่เลียนแบบภาษาเขมร ซึ่งจะทำให้ความหมายและ
 หน้าที่ของคำเปลี่ยนแปลงไปบ้าง อุปสรรคที่ใช้เลียนแบบภาษาเขมร
 ไคแก

ชะ เช่น คีร้าย "ชะรอย" ชะคีชะร้าย "เคี้ยวจะ
 เป็นไป"

ระ เช่น คน "กวนให้ทัว" ระคน "คลุกคละ-
 ปะปน"
 ย่อ "ทำให้สั้น" ระย่อ "ทอดยอ,
 กลัว"

ปะ	เช่น ปน	"ผสม"	ปะปน	"ผสมปนเปกัน"
		ติดต่อกัน	"ทำให้เนืองกัน"	ปะติดปะต่อ "ทำให้ติดต่อกัน"
ประ	เช่น หวง	"หัก, คัดค้าน"	ประท้วง	"แยงอย่างแรง"
	หวั่น	"เกรง, กลัว"	ประหวั่น	"หวาด หวาดหวั่น"
พะ	เช่น รุงรัง	"ไม่เป็นระเบียบ"	พะรุงพะรัง	"รุงรัง, ไม่ รักุม"
สม	เช่น ยอม	"ตกลง"	สมยอม	"ยอมควย, ตกลงควย"
	รู้	"เข้าใจ"	สมรู้	"รู้เห็นควย, รวมคิดกัน"
สะ	เช่น พรั่ง	"รวมกันอยู่มากๆ"	สะพรั่ง	"พร้อม, ไสว, สละง"
	พริบ	"พร้อม, ทำพร้อม"	สะพริบ	"พร้อมในทันที"
ช	เช่น ยิก	เป็น ชยิก		"ทำยิก ๆ, ทำดี ๆ"
	ยิบ	เป็น ชยิบ		"ทำตายิบ ๆ, กระพริบตา เป็นการให้อาณัติสัญญาณ"
ค	เช่น เลื่อน	เป็น เคเลื่อน		"เลื่อนไป, ขยายออกไป"
ป	เช่น ลุก	เป็น ปลุก		"ทำให้ลุกขึ้น"
	ลง	เป็น ปลง		"เอาลง"
	รับ	เป็น ปรรับ		"ทำให้รับกัน, ทำให้เรียบ"
	ลอค	เป็น ปลอค		"พ่นไป, รอคไป"
พ	เช่น ลุย	เป็น พลุย		"ลุย, หลุดออก"
	ว่า	เป็น พว่า		"ทำซ้ำ ๆ"

1.5 วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็นลำดับขั้น ดังนี้

1.5.1 สืบเสาะเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และหนังสือภาษาไทยเพื่อพิจารณาว่า มีงานวิจัยหรือหนังสือเล่มใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัยบ้าง และได้กล่าวไว้ว่าอย่างไร

1.5.2 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่ใช้ในภาษาพูดและภาษาเขียน ข้อมูลดังกล่าวมาจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.5.2.1 พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493

1.5.2.2 หนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักภาษาไทย 10 เล่ม คือ

- 1) หลักภาษาไทยของ พระยาอุปกิตศิลปสาร
- 2) หลักภาษาไทยของศาสตราจารย์พระวรวงศ์วิสิฐ
- 3) นิรุกติศาสตร์ของเสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชธน)
- 4) ความรู้ทางอักษรศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถาน
- 5) หลักภาษาไทยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 6) คำบรรยายวิชาภาษาไทยชั้นต้นและชั้นสูงของชุมนุมภาษาไทยคุรุสภา
- 7) ภาษาไทยชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาของบรรจบ พันธุเมธา และคณะ
- 8) หลักภาษาไทยของกำชัย ทองหล่อ
- 9) หลักภาษาไทยของสุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์
- 10) ลักษณะภาษาไทยของบรรจบ พันธุเมธา

- 1.5.2.3 การสนทนาของผู้วิจัยกับบุคคลอื่น ๆ อาทิ เพื่อนนิสิต สมาชิกในบ้าน เพื่อนร่วมงาน และนักศึกษาวิทยาลัยครูที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่
- 1.5.2.4 สื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
- 1.5.3 จดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่รวบรวมได้ เช่น ที่มาของศัพท์ วิธีการประกอบศัพท์ รูปลักษณะ ความหมายและหน้าที่ของคำผานนั้น ๆ ลงในบัตรคำ
- 1.5.4 ศึกษาวิธีการผานคำในภาษาไทยจากข้อมูลที่รวบรวมได้ วิเคราะห์รูปแบบของคำผานที่ปรากฏในภาษาไทยทั้งหมดอย่างละเอียด แล้วพิจารณาจัดแบ่งประเภทของคำผานตามลักษณะของการผานคำ
- 1.5.5 ศึกษาตำแหน่งหน้าที่ของคำผานในประโยคภาษาไทย
- 1.5.6 ศึกษารูปแบบและลักษณะของหน่วยคำผานและจำแนกประเภทหน่วยผานตามรูปลักษณะ และหน้าที่ในการผานศัพท์
- 1.5.7 ศึกษาที่มาและการเปลี่ยนแปลงรูปและเสียงของหน่วยคำผานในภาษาไทย
- 1.6 ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย
1. งานวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบว่าภาษาไทยมีวิธีการสร้างคำโดยการผานคำ
 2. งานวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบลักษณะและหน้าที่ของคำผานที่ใช้ในภาษาไทย
 3. งานวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจรูปลักษณะ หน้าที่ ที่มา และการเปลี่ยนแปลงรูปของหน่วยผานในภาษาไทย
 4. งานวิจัยนี้จะ เป็นแนวทางแก่ผู้สนใจภาษาศาสตร์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบคำ และการสร้างคำในลักษณะอื่น ๆ ต่อไป